

Curtea Supremă de Justiție

DECIZIE

22 februarie 2021

mun. Chișinău

Colegiul penal în următoarea componență:

Președinte – Diaconu Iurie,

Judecători – Guzun Ion, Catan Lilian, Toma Nadejda și Boico Victor,

a judecat în ședință, fără citarea părților, recursul ordinar, prin care se solicită casarea deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 18 iunie 2020, declarat în propria cauză penală de către inculpatul

Morari Eduard Xxxxx, născut la xxxxx,
originar din s. Xxxxx, r-nul Xxxxx,
domiciliat în s. Xxxxx, r-nul Xxxxx.

Termenul de examinare a cauzei:

1. *prima instanță*: 06.11.2017 - 04.12.2019;
2. *instanța de apel*: 21.01.2020 - 18.06.2020;
3. *instanța de recurs*: 01.09.2020 – 22.02.2021.

A C O N S T A T A T:

1. Prin sentința Judecătoriei Orhei, sediul Rezina din 04 decembrie 2019, Morari Eduard a fost achitat de învinuirea în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (2) lit. c) Cod penal, pe motiv că fapta nu întrunește elementele infracțiunii.

2. Pentru a se pronunța în cauza dată, instanța de fond a reținut că, Morari Eduard se învinuiește în aceea că, în luna august 2016, aflându-se în gospodăria soacrei sale Brînza Silvia, situată în or. Xxxxx str. Xxxxx nr. xx, urmărind scopul dobândirii ilicite a bunurilor altei persoane, prin înșelăciune și abuz de încredere, sub pretextul restituirii ulterioare, invocând necesitatea de a procura îmbrăcăminte pentru fiica sa Morari Nicoleta, a dobândit de la soacra sa Brînza Silvia mijloace bănești în sumă de 3 000 lei, ulterior eschivându-se de la executarea angajamentului asumat. În luna octombrie 2016, aflându-se la domiciliul său situat pe adresa or. Xxxxx str. Xxxxx nr. xx ap. xx, urmărind scopul dobândirii ilicite bunurilor altei persoane prin înșelăciune și abuz de încredere, sub pretextul restituirii ulterioare, invocând necesitatea de a achita serviciile apărătorului și prejudiciului cauzat

familiei Paraschiv, în urma infracțiunii prevăzute de art. 264 alin. (4) și art. 266 Cod penal, a dobândit de la soacra sa Brînza Silvia mijloace bănești în sumă de 6 000 lei, ulterior eschivându-se de la executarea angajamentului asumat. La sfârșitul lunii octombrie 2016, aflându-se în gospodăria soacrei sale Brînza Silvia, situată în or. Xxxxx str. Xxxxx nr. xx, urmărind scopul dobândirii ilicite a bunurilor altei persoane, prin înșelăciune și abuz de încredere, sub pretextul restituirii ulterioare, invocând necesitatea de a achita serviciile apărătorului a dobândit de la soacra sa Brînza Silvia mijloace bănești în sumă de 5 000 lei, ulterior eschivându-se de la executarea angajamentului asumat. Astfel, cauzând prin acțiunile sale părții vătămate Brînza Silvia, o daună materială considerabilă în sumă totală de 14 000 lei.

Acțiunile inculpatului inițial au fost calificate de procuror în baza art. 190 alin. (2) lit. c) din Codul penal, ulterior, deoarece conform Legii pentru modificarea unor acte legislative nr. 179 din 26.07.2018, la art. 190 Cod penal al Republicii Moldova în dispoziția alineatului (2) lit. c) a fost exclusă, prin ordonanța de modificare a învinuirii în ședința de judecată din 25.03.2019, a fost modificată învinuirea inculpatului Morari Eduard, învinuindu-l în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (1) Cod penal, escrocheria, adică dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin inducerea în eroare a unei persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase, în privința naturii, ori dacă încheierea acestuia este determinată de comportamentul viclean care a produs daune considerabile.

3. Sentința a fost atacată cu apel de către procurorul în Procuratura raionului Rezina, Ghenadie Zgardan, prin care a solicitat admiterea acestuia, casarea totală a sentinței, cu rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărâri, potrivit modului stabilit pentru prima instanță prin care inculpatul Morari Eduard să fie declarat vinovat de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (1) Cod penal, stabilindu-i pedeapsa sub formă de amendă în mărime de 850 unități convenționale, echivalentul a 42 500 lei, și a încasa din contul inculpatului Morari Eduard, cheltuielile judiciare pentru instrumentarea cauzei penale în sumă de 24,29 lei.

3.1. În motivarea apelului a invocat că, sentința este ilegală din următoarele motive:

- instanța de judecată, contrar prevederilor art. 101 CPP nu a dat apreciere (prin admitere sau respingere) fiecărei probe examinate și analizate de către acuzare din punct de vedere al pertinentei, concludenței, utilității și veridicității, iar toate probele în ansamblu - din punct de vedere al coroborării lor, referitor la comiterea de către inculpatul Morari Eduard a infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (1) Cod penal;

- în acțiunile inculpatului Morari Eduard sunt prezente elementele infracțiunii prevăzută de art. 190 alin. (1) CP, deoarece fapta a fost comisă intenționat de către o persoană, cu scopul de a dobândi ilicit bunurilor altei persoane prin inducerea în eroare a unei persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase, în privința naturii, ori dacă încheierea acestuia este determinată de comportamentul viclean care a produs daune considerabile, fapt confirmat și prin : declarațiile părții vătămate Brînza Silvia, declarațiile martorilor Morari Ana și Berezoi Anatolie;

- având în vedere faptul, că totalitatea probelor prezentate și administrate de partea acuzării sânt veridice, însă instanța de fond nu le-a luat în considerație, nemotivându-le obiectiv, în ansamblu, acuzarea este de părerea, că instanța a pronunțat o sentință ilegală, neîntemeiată, cu erori de fapt și de drept, privind achitarea inculpatului Morari Eduard de învinuirea în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (1) Cod penal, sentință care urmează a fi casată total, iar inculpatul Morari Eduard să fie declarat culpabil de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (1) Cod Penal;

- a considerat ca fiind cele mai imparțiale, declarațiile părții vătămate, martorilor sus indicați, care până la cazul dat nu au avut nici un conflict cu Morari Eduard, din care considerente aceștia au spus doar adevărul. Faptul că Morari Eduard nu recunoaște vina, sunt declarații de apărare și consideră a le aprecia critic. La fel, a considerat a fi apreciate critic declarațiile martorului Bîzgan Andrei, deoarece este șeful nemijlocit a inculpatului și declarațiile martorului Morari Valentina, deoarece este mama inculpatului, deci sunt persoane cointeresate de al scăpa de pedeapsă pe inculpat, ori aceștia fiind influențați de inculpat, au dat declarații în favoarea acestuia.

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 18 iunie 2020, a fost admis apelul procurorului, casată senntința, rejudecată cauza și pronunțată o nouă hotărâre potrivit modului stabilit pentru prima instanță după cum urmează .

Morari Eduard a fost recunoscut vinovat de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (1) Cod penal, stabilindu-i pedeapsă sub formă de amendă în beneficiul statului în mărime de 850 (opt sute cincizeci) u.c., ce constituie echivalentul a 42 500 (patruzeci și două mii cinci sute) lei.

În conformitate cu art. 64 alin. (3¹) Cod penal, i s-a explicat inculpatului că este în drept să achite jumătate din amenda stabilită dacă o plătește în cel mult 72 ore din momentul în care hotărârea devine executorie, în acest caz, s-a considerat că sancțiunea amenzii este executată integral.

În conformitate cu art. 87 alin. (2) Cod penal, pedeapsa sub formă de amendă aplicată lui Morari Eduard prin prezenta decizie, se va executa de sine stătător.

Admisă acțiunea civilă, înaintată de partea vătămată Brînză Silvia .

S-a dispus încasarea de la Morari Eduard în beneficiul lui Brînză Silvia prejudiciul material în mărime de 14 000 (paisprezece mii) lei .

S-a respins cererea procurorului cu privire la încasarea cheltuielilor judiciare pentru instrumentarea cauzei penale în sumă de 24,29 lei, ca fiind neîntemeiată.

4.1. În motivarea hotărârii adoptate, instanța de apel a menționat că, situația de fapt și de drept reținută de instanța de fond nu corespunde probelor din dosar, care au fost apreciate incorect, ajungând eronat la concluzia că fapta inculpatului Morari Eduard nu întrunește elementele constitutive ale componenței de infracțiune prevăzută de art. 190 alin. (1) Cod penal.

Astfel, instanța de apel analizând și apreciind probele, în strictă conformitate cu prevederile art. 101 Cod de procedură penală, conform cărora, fiecare probă urmează să fie apreciată din punct de vedere al pertinentei, concludenței, utilității și veridicității ei, iar toate probele în ansamblu - din punct de vedere al coroborării lor, a constatat următoarele: Morari Eduard în luna august 2016, aflându-se în gospodăria soacrei sale Brînză Silvia, situată în or. Xxxxx str. Xxxxx nr. xx, urmărind scopul dobândirii ilicite a bunurilor altei persoane, prin înșelăciune și abuz de încredere, sub pretextul restituirii ulterioare, invocând necesitatea de a procura îmbrăcăminte pentru fiica sa Morari Nicolae, a dobândit de la soacra sa Brînză Silvia mijloace bănești în sumă de 3 000 lei, ulterior eschivându-se de la executarea angajamentului asumat.

Tot el, în luna octombrie 2016, aflându-se la domiciliul său situat pe adresa or. Xxxxx str. Xxxxx nr. xx ap. xx, urmărind scopul dobândirii ilicite bunurilor altei persoane prin înșelăciune și abuz de încredere, sub pretextul restituirii ulterioare, invocând necesitatea de a achita serviciile apărătorului și prejudiciului cauzat familiei Paraschiv, în urma infracțiunii prevăzute de art. 264 alin. (4) și art. 266 Cod penal, a dobândit de la soacra sa Brînză Silvia mijloace bănești în sumă de 6 000 lei, ulterior eschivându-se de la executarea angajamentului asumat.

Tot el, la sfârșitul lunii octombrie 2016, aflându-se în gospodăria soacrei sale Brînză Silvia, situată în or. Xxxxx str. Xxxxx nr. xx, urmărind scopul dobândirii ilicite a bunurilor altei persoane, prin înșelăciune și abuz de încredere, sub pretextul restituirii ulterioare, invocând necesitatea de a achita serviciile apărătorului a dobândit de la soacra sa Brînză Silvia mijloace bănești în sumă de 5 000 lei, ulterior eschivându-se de la executarea angajamentului asumat.

Astfel prin acțiunile sale, Morari Eduard a cauzat părții vătămate Brînză Silvia, o daună materială considerabilă în sumă totală de 14 000 lei.

În acest sens, instanța de apel a stabilit cu certitudine că acțiunile lui Morari Eduard se încadrează în prevederile infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (1) Cod

penal, escrocheria - *adică dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane, prin inducerea în eroare a unei persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte minciunoase, în privința naturii, ori dacă încheierea acestuia este determinată de comportamentul viclean care a produs daune considerabile.*

Instanța de apel a atestat că declarațiile inculpatului Morari Eduard privind nevinovăția sa în comiterea fetei penale se combate prin totalitatea de probe pertinente, concludente, utile și veridice cercetate în ședința de judecată și anume prin declarațiile părții vătămate Brînza Silvia, martorilor Morari Ana și Berzoi Anatolie, acesta din urmă menționând că discutând cu Morari Eduard despre accident, ultimul i-a spus că a avut noroc de soacră și l-a ajutat cu bani, iar însăși inculpatul Morari Eduard în cadrul ședinței de judecată în instanța de fond, la întrebarea avocatului a declarat că, „a fost ajutat de șeful de la brutărie, soția a achitat totul, dânsul fiind reținut pe cazul accidentului”, și probele scrise cercetate în ședința de judecată. Aceste probe coroborează între ele și demonstrează incontestabil vinovăția inculpatului în comiterea infracțiunii de escrocherie.

Analizând circumstanțele speței și cele expuse supra, instanța de apel a atestat că, în acțiunile lui Morari Eduard se regăsesc toate elementele constitutive ale infracțiunii de escrocherie, versiunea apărării potrivit căreia Morari Eduard nu a comis dobândirea ilicită a bunurilor persoanei, invocând că situația creată constituie o metodă de răzbunare din partea fostei soacre, în urma desfacerii căsătoriei cu Morari Ana, reprezentând doar o strategie de eschivare a inculpatului de la răspundere penală.

Cu referire la stabilirea și individualizarea pedepsei, instanța de apel a ținut cont de prevederile art. 6, 7, 16, 61, 75, 76, 77 Cod penal, de gravitatea infracțiunii săvârșite - inculpatul a comis o infracțiune care face parte din categoria infracțiunilor mai puțin grave, conform prevederilor art. 16 Cod penal, de personalitatea inculpatului Morari Eduard care anterior a fost condamnat la data de 05.06.2017 în temeiul art. 264 alin. (4) și art. 266 Cod penal, fiindu-i stabilită conform art. 84 Cod penal pedeapsa definitivă de 5 ani închisoare cu executarea pedepsei în penitenciar de tip deschis cu aplicarea art. 90 Cod penal fiindu-i stabilit un termen de probă de de 3 ani, cu privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport pe un termen de 4 ani, de condițiile de viață ale acestuia, de circumstanțele cauzei care atenuază ori agravează răspunderea, precum și de scopul pedepsei aplicate asupra corectării și reeducării vinovatului, și a conchis că corijarea acestuia poate avea loc prin stabilirea unei pedepse neprivative de libertate, sub formă de amendă.

În cadrul procesului penal, partea vătămată Brînza Silvia a înaintat acțiune civilă cu privire la încasarea prejudiciului material în sumă de 14 000 (paisprezece

mii) lei.

Astfel, analizând temeiul nominalizat în raport cu motivele invocate în apelul procurorului, instanța de apel a constatat că acesta și-a găsit confirmarea la judecarea apelului declarat, existând motive temeinice de implicare a instanței de apel în sensul casării hotărârii contestate și în partea laturii civile.

Instanța de apel a menționat că motivele ce determină calificarea acțiunilor lui Morari Eduard la art. 190 alin. (1) Cod penal, este prejudiciul cauzat prin acțiunile lui Morari Eduard părții vătămate Brînza Silvia ce constituie 14 000 lei.

Cu referire la cererea procurorului cu privire la încasarea cheltuielilor judiciare pentru instrumentarea cauzei penale în sumă de 24,29 lei (constituite din costul filelor de hârtie, imprimarea textului și coperta), instanța de apel a conchis că recuperarea cheltuielilor de judecată, în speță, nu poate fi pusă în sarcina inculpatului.

5. Decizia instanței de apel este atacată cu recurs ordinar de către inculpatul Morari Eduard, prin care indicând temeiul de casare prevăzut de art. 427 alin. (1) pct. 6) și 10) Cod de procedură penală, solicită casarea deciziei instanței de apel, cu menținerea sentinței.

În argumentarea recursului invocă următoarele argumente:

- instanța de apel a emis o decizie diametral opusă primei instanțe fără a administra careva probe, mai mult ca atât instanța de apel nu era în drept să emită o hotărâre fără audierea martorilor Morari Valentina, Bîzgan Andrei, Berzoi Anatolie în instanța de apel;

- în procesul judecării cauzei n-au fost prezentate probe concludente, pertinente și veridice, care fără echivoc și indiscutabil ar confirma vinovăția inculpatului în săvârșirea infracțiunii imputate. Atât acuzatorul de stat, cât și instanța de apel au avut o poziție părtinitoare pe tot parcursul judecării cauzei, instanța acceptând probele selectiv, dând prioritate probelor prezentate de partea acuzării și respingându-le neargumentat pe cele ce confirmă poziția inculpatului Morari Eduard;

- în motivarea soluției, instanța de apel a reținut că, deși inculpatul Morari Eduard n-a recunoscut vina, culpa acestuia este pe deplin dovedită prin probele prezentate de către partea acuzării, printre care declarațiile părții vătămate Brînza Silvia, declarațiile martorilor Morari Ana, Berzoi Anatolie și documentele cercetate în ședința de judecată;

- instanța de apel analizând probele administrate în cursul de urmărire penală și în cadrul cercetării judecătorești în instanța de fond, cercetate și verificate în instanța de apel, prin prisma pertinentei, concludentei, utilității și veridicității, iar în ansamblu din punct de vedere al coroborării lor, a considerat că acțiunile

infracționale ale inculpatului Morari Eduard cuprind elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. art. 190 alin. (1) Cod penal;

- atât la urmărirea penală, cât și în cadrul ședinței de judecată, Morari Eduard vina în comiterea infracțiunii nu și-a recunoscut-o, a explicat, că suma de 3000 lei în august 2016 a împrumutat-o de la partea vătămată personal soția sa Morari Ana pentru a procura haine și încălțăminte pentru copii, iar sumele de 6000 lei și 5000 lei el nu le-a împrumutat de la soacra sa Brînza Silvia. A explicat, că banii pentru achitarea serviciilor de asistență juridică au fost achitați de el, deoarece colegii de la serviciu au colectat bani pentru a-l ajuta după ce a comis accidentul rutier. În afară de aceasta a mai luat un credit bancar în sumă de 42 000 lei, astfel nu avea necesitate de a împrumuta de la soacra sa bani;

- partea vătămată Brînza Silvia și-a confirmat depozițiile sale date în instanța de fond și instanței de apel, insistând că ea i-a împrumutat ginerului Morari Eduard sumele de 3000 lei, 6000 și respectiv 5000 lei în perioada august 2016 - octombrie 2016;

- cât privește martorul Morari Ana aceasta a depus la urmărirea penală, în instanța de fond și instanței de apel depoziții contradictorii, care de către instanța de apel n-au fost analizate în scopul lichidării acestor divergențe. Astfel, aceasta a declarat că când a împrumutat suma de 3000 lei pentru a procura haine pentru copii era împreună cu Morari Eduard, în alte depoziții a declarat că personal a telefonat-o pe mama sa Brînza Silvia să-i împrumute bani pentru același scop;

- tot martorul Morari Ana a confirmat faptul că soțul ei a ridicat un credit bancar, pe care-l achita singur din salariu, că după comiterea accidentului mătușa lui Morari Eduard care muncește peste hotare i-a expediat după ce acesta a comis accident rutier suma de 5000 ruble, pentru a contibui la restituirea prejudiciului material în urma accidentului. Însă aceste depoziții n-au fost nici într-un mod apreciate de instanța de apel;

- instanța de apel a dat o apreciere eronată și superficială a declarațiilor martorilor Morari Valentina, Bîzgan Andrei, de fapt aceste probe practic au fost trecute cu vederea din punct de vedere al pertinentei, veridicității sau concludenței, fără nici o mențiune din ce motiv aceste probe pot fi admise sau respinse.

Astfel, hotărârile pronunțate de instanțele ierarhic inferioare trebuie să fie motivate atât în fapt, cât și în drept, în corespundere cu prevederile legislației în vigoare. Necesită a se avea în vedere că nu numai nemotivarea hotărârii, dar și motivarea superficială sau motivarea în termeni vagi-evazivi, reprezintă motiv de casare;

- un alt temei ce poate servi pentru casarea deciziei Curții de apel Chișinău din 18 iunie 2020 pe marginea cauzei penale privind condamnarea lui Morari

Eduard este admiterea unei erori de drept menționată în art. 427 alin. (1) pct. 10) Cod de procedură penală - față de Morari Eduard sau aplicat pedepse individualizate contrar prevederilor legale.

Potrivit concluziilor instanței de apel Morari Eduard a comis trei episoade de escrocherie față de partea vătămată Brînza Silvia, în luna august 2016 - 3000 lei și respectiv în luna octombrie 2016 - 6000 lei și 5000 lei, în total în sumă de 14 000 lei, acțiunile acestuia fiind încadrate în baza art. 190 alin. (1) Cod penal. Lui Morari Eduard i-a fost stabilită o pedeapsă sub formă de amendă penală în mărime de 850 unități convenționale, în sumă de 42 500 lei.

Conform modificărilor operate prin Legea nr. 207 din 29.07.2016, art. I, pct. 42 (publicată în MO din 28.10.2016 nr.369-378/751) sancțiunea art. 190 alin. (1) Cod penal a fost modificată la categoria pedepsei sub formă de amendă, care era în mărime de la 200 la 500 unități convenționale, fiind majorată prin aceste modificări la legea penală de la 550 la 850 unități convenționale.

Conform acestei legi și anume la compartimentul Art. IV - Dispoziții finale și Irazilorii, pct. (1) al prezentei lege intră în vigoare în termen de 10 zile de la data publicării, în așa mod majorarea sancțiunii de amendă operată prin această lege au intrat în vigoare la 07 noiembrie 2016, adică după comiterea (potrivit concluziei instanței de ape) de către Morari Eduard a infracțiunii imputate.

6. În conformitate cu prevederile art. 431 alin. (1) pct. 1¹) Cod de procedură penală, procurorul și partea vătămată Brînza Silvia au depus referințe privitor la opinia sa asupra recursului inculpatului, menționând că acesta urmează a fi declarat inadmisibil, ca fiind vădit neîntemeiat.

7. Judecând recursul în raport cu materialele cauzei, Colegiul lărgit concluzionează că acesta urmează a fi admis, din următoarele considerente.

În conformitate cu prevederile art. 427 alin. (1) Cod de procedură penală, hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept, comise de instanțele de fond și de apel doar în cazurile stipulate în acest articol.

Potrivit dispoziției art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, judecând recursul, instanța de recurs este în drept să îl admită, să dispună rejudecarea de către instanța de apel, în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Totodată se remarcă, că instanța de recurs verifică dacă s-a aplicat corect legea la faptele reținute prin hotărârile atacate și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.

În conformitate cu art. 414 Cod de procedură penală, rezultă că instanța de apel, judecând apelul, este obligată să verifice legalitatea și temeinicia hotărârii atacate pe baza probelor examinate de prima instanță, conform materialelor din

dosar și oricăror probe noi prezentate instanței de apel sau să cerceteze suplimentar probele administrate de prima instanță. În vederea soluționării apelului, instanța de apel poate da o nouă apreciere probelor. Instanța de apel, este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Chestiunile de fapt asupra cărora s-a pronunțat sau trebuia să se pronunțe prima instanță și care prin apel se transmit instanței de apel sunt: dacă fapta reținută ori numai imputată s-a săvârșit ori nu, dacă fapta a fost comisă de inculpat și în ce împrejurări s-a comis, dacă probele corect au fost evaluate prin prisma cumulului de probe anexate și administrate la dosar, în conformitate cu art. 101 Cod de procedură penală.

La chestiunile de drept se referă cele ce țin de următoarele: dacă fapta întrunește elementele infracțiunii, dacă infracțiunea a fost corect calificată, dacă pedeapsa a fost individualizată și aplicată just, dacă normele de drept procesual penal sau administrativ au fost corect aplicate și hotărârea adoptată să conțină răspuns la toate motivele invocate.

În cazul în care se constată încălcări ale prevederilor legale referitoare la chestiunile menționate supra, hotărârea instanței de apel urmează a fi desființată, cu trimiterea cauzei la rejudecare în aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Relevant este de specificat în acest context că, hotărârea instanței de apel, potrivit art. 417 Cod de procedură penală, trebuie să cuprindă, printre altele, și temeiurile de fapt și de drept care au dus, după caz, la respingerea sau admiterea apelului, precum și motivele adoptării soluției date.

Deci, fiind investită cu o situație de fapt, instanța de apel, ca urmare a efectuării cercetării judecătorești, urmează să expună în hotărârea adoptată situația de fapt reținută pe baza probatoriului administrat și să formuleze niște concluzii temeinice, cu suport probator, privitor la vinovăția inculpatului și încadrarea juridică a faptei săvârșite de către acesta sau nevinovăția acestuia și temeiul achitării, prevăzut de normele procesual penale.

Însă, contrar celor stipulate de legea procesual-penală, în cauza deferită judecății instanța de apel nu a exercitat în deplină măsură aceste atribuții legale reglementate exhaustiv de legislator.

Inculpatul Morari Ed. a criticat decizia contestată, invocând temeiurile de casare prevăzute de art. 427 alin. (1) pct. 6) și 10) Cod de procedură penală, care stipulează că *hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel, în cazul în care hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția ori motivarea soluției contrazice dispozitivul hotărârii sau acesta este expus neclar, sau instanța a admis o eroare gravă de fapt, care a afectat*

soluția instanței și când sau aplicat pedepse individualizate contrar prevederilor legale.

Din analiza textuală a recursului declarat, Colegiul reține, că se contestă decizia instanței de apel, prin prisma temeiurilor de recurs invocate și menționate supra, invocându-se faptul, că în rezultatul evaluării incorecte și selective a probelor administrate la caz, instanța de apel greșit la condamnat pe Morari Ed. în baza art. 190 alin. (1) Cod penal.

Examinând argumentele recursului prin prisma temeiului de casare invocat la pct. 6) alin. (1) art. 427 Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit constată că acesta și-a găsit confirmare în speța dedusă judecății, iar hotărârea instanței de apel urmează a fi desființată, din considerentele ce urmează.

Așadar, potrivit rechizitoriului, Morari Ed. a fost învinuit de către organul de urmărire penală de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (2) lit. c) Cod penal. Ulterior, la 25 martie 2019 procurorul, prin ordonanță, a dispus modificarea acuzării în ședința de judecată în prima instanță (potrivit modificărilor legislative operate la art. 190 Cod penal prin Legea nr. 179 din 26.07.2018, în vigoare 17.08.2018), în baza art. 190 alin. (1) Cod penală, cu indicii de calificare: *escrocheria, adică dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin inducerea în eroare a unei persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase, în privința naturii, ori dacă încheierea acestuia este determinată de comportamentul viclean care a produs daune considerabile.*

Prima instanță, analizând cumulul de probe administrate la faza urmăririi penale a conchis că fapta inculpatului Morari Ed. nu întrunește elementele infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (2) lit. c) Cod penal, pronunțând o sentință de achitare.

Instanța de apel, fiind investită cu judecarea apelurilor declarate împotriva sentinței, a admis apelul declarat de procuror, cu casarea sentinței, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărâri potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care Morari Ed. a fost recunoscut vinovat de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (1) Cod penal, potrivit modificărilor legislative operate la art. 190 Cod penal prin Legea nr. 179 din 26.07.2018, în vigoare 17.08.2018.

Înainte de a purcede la expunerea de motive, care au stat la baza casării integrale a deciziei instanței de apel și admiterea recursurilor declarate, Colegiul evidențiază că procedura de examinare a apelului, după o hotărâre de achitare pronunțată de prima instanță prezintă unele particularități aparte. În acest sens, trebuie avute în vedere dispozițiile art. 6 din Convenția Europeană, așa cum acestea au fost interpretate și aplicate de Curte, și prevederile art. 415 alin. (2¹) Cod de procedură penală, potrivit cărora după o hotărâre de achitare pronunțată de prima instanță, instanța de apel nu poate dispune condamnarea persoanei fără audierea

acesteia în ședința de judecată a instanței de apel, precum și fără audierea părții vătămate și a martorilor acuzării, în cazul în care declarațiile lor constituie o mărturie acuzatorială, susceptibilă să întemeieze într-un mod substanțial condamnarea unei persoane.

Bazat pe cele ce preced, Colegiul evidențiază că, *mutatis mutandis*, instanța de apel nu este în drept să pronunțe o hotărâre prin care constată vinovăția inculpatului de comiterea infracțiunii imputate, bazându-se exclusiv pe actele și lucrările primei instanțe, în temeiul cărora s-a dispus achitarea lui. Or, după o hotărâre de achitare pronunțată de prima instanță, acuzatorul de stat este obligat în instanța de apel să solicite o nouă audiere atât a inculpatului, cât și a martorilor acuzării, declarațiile cărora sunt probe în acuzare, în măsură să întemeieze într-un mod substanțial condamnarea inculpatului. În particular, în atare situații administrarea mijloacelor de probă se desfășoară după regulile generale prevăzute pentru prima instanță, fiind aplicat principiul nemijlocirii, ce permite instanței să perceapă direct faptele și împrejurările relatate de părți sau martori, precum și reacțiile acestora la întrebările adresate.

În general, pentru corectitudinea judecării prezentei cauze, este imperios de a supune analizei și aprecierii toate probele acumulate în dosar, având în subsidiar în vedere faptul că inculpatul supune criticii verosimilitatea unor probe. De altfel, în cadrul cercetării judecătorești se administrează probe anume pentru lămurirea faptelor și împrejurărilor importante, sub toate aspectele, în condiții de nemijlocire, publicitate și contradictorialitate, în scopul perceperii directe a probelor de către instanța de judecată pentru formularea opiniei vizavi de vinovăția persoanei trimise în judecată.

Mai mult, atunci când unei persoane i se reproșează săvârșirea unei fapte penale și i se aduce o acuzație, aceasta trebuie să fie bazată pe probe pertinente, veridice și concludente care ar dovedi, dincolo de orice îndoială rezonabilă, că fapta există, constituie infracțiune și a fost comisă anume de inculpat în circumstanțele descrise în actul de învinuire.

Inculpatul Morari Ed. în cererea de recurs critică faptul că instanța de apel nu a acordat deplină eficiență prevederilor legale expuse supra și a conchis neîntemeiat asupra vinovăției sale bazându-se preponderent pe probele cercetate de prima instanță, puse, anterior, la baza achitării sale, mai mult ca atât, majoritatea martorilor nu au fost audiați de către Curtea de Apel.

În jurisprudența sa constantă Curtea Europeană a Drepturilor Omului reamintește cu fiecare ocazie posibilă că echitatea unei proceduri se apreciază în raport cu ansamblul acesteia. Curtea Europeană a reiterat că efectul articolului 6 § 1 este, inter alia, de a plasa „tribunalul” sub o obligație de a proceda la o examinare

corespunzătoare a pledoariilor, argumentelor și probelor, fără a prejudicia propria apreciere a acestora.

Totodată, prezintă relevanță pentru cauză că, CtEDO a statuat asupra violării art. 6 din momentul în care „*instanțele naționale simplu s-au ales să ignore multiple violări serioase ale legislației, precum și să nege o serie de elemente fundamentale pentru justa soluționare a cauzei.*” Omisiuni similare de a prezenta suficiente motive au rezultat în constatări de violare a art. 6 din Convenție în cauzele: *Hiro Balani* (§ 27-28), *Suominen v. Finland* (no.37801/97, §§ 34-38, 1 iulie 2003), *Salov v. Ukraine* (no.65518/01, § 92, ECHR 2005-VIII), *Popov v. Moldova* (no.2) (no.19960/04, § 49-54, 6 decembrie 2005), *Melnic v. Moldova* (no.6923/03, § 39-44, 14 noiembrie 2006) și alte cauze asemănătoare.

De asemenea, potrivit Hotărârii CtEDO în cauza Petrica Manolachi contra României (*cererea nr. 36605/04; Secția a II-a, din 05.03.2013*), judecătorii europeni au notat că instanțele de control judiciar au înlocuit sentința inițială de achitare cu o hotărâre de condamnare fără a administra vreo probă nouă, ceea ce contravine conceptului de echitate a procesului penal.

Din actele dosarului s-a adevărit că instanța de apel nu a ținut seama de dispozițiile legale pertinente și nu a respectat în deplină măsură prevederile art. 415 alin. (2¹) Cod de procedură penală, (a se vedea în acest sens filele deciziei instanței de apel 192-193), deși a făcut trimitere expresă în decizie la această normă procesuală.

Așadar, potrivit celor consemnate în procesul-verbal al ședinței de judecată din data de 25 februarie 2020 (f.d. 174-176), se constată că procurorul a intervenit în fața instanței de apel cu un demers prin care a solicitat audierea martorului Morari Ana. Instanța acceptând demersul a dispus audierea martorului menționat, a părții vătămate și a inculpatului.

În continuare, instanța dispunând examinarea probelor și a înscrisurilor din materialele cauzei cercetate de prima instanță, în conformitate cu prevederile art. 414 Cod de procedură penală, procurorul a făcut trimitere la ansamblul probator, și anume: declarațiile părții vătămate Brînză Silvia (f.d. 107-108) și a martorilor Morari Ana (f.d. 109-110) și Berzoi Anatolie (f.d. 111), date în instanța de fond.

În același context, Colegiul penal lărgit constată că, declarațiile martorilor Berzoi Anatolie, Morari Valentina și Bîzgan Andrei, nici nu au fost date citirii și supuse verificării, deși instanța de apel în descriptivul deciziei, declarațiile acestor martori, le pune la baza sentinței de condamnare.

Mai mult ca atât, în partea descriptivă a deciziei, instanța a consemnat că: „*În ședința instanței de apel, conform prevederilor art. 415 alin. (2¹) Cod de procedură penală, la cererea procurorului, au fost audiați suplimentar inculpatul Morari Eduard, partea*

vătămată Brînză Silvia, martorul Morari Ana, au fost verificate și cercetate prin citire a declarațiilor martorilor, probelor scrise din materialele dosarului examinate în ședința de judecată a instanței de fiind și instanței de apel.”

Deci, din economia celor expuse supra se desprinde concluzia că, instanța de apel, rejudecând cauza după regulile primei instanțe, *de facto*, a audiat în condițiile de nemijlocire doar inculpatul, partea vătămată și martorul Morari Ana, concluzionând, totuși, că vinovăția inculpatului a fost cu certitudine dovedită.

În același timp, se observă că, cercetând declarațiile nominalizate supra prima instanță a conchis asupra achitării în privința lui Morari Ed., din motiv că faptele inculpatului nu întrunesc elementele infracțiunii de escrocherie, după cum pledează partea acuzării. În condițiile în care, instanța de apel a procedat la o nouă interpretare a acestor declarații, rămâne de reținut că inculpatul Morari Ed. a fost condamnat pe baza acelorași mărturii care i-au fost suficiente instanței anterioare pentru a se îndoii de acuzațiile aduse acestuia și pentru a motiva achitarea în privința lui.

În cazuri similare celor disputate și în prezenta speță, Colegiul atrage atenția că CtEDO în repetate rânduri a statuat că drepturile apărării au fost *“sensibil reduce”* din cauza că persoana a fost condamnată doar pe baza mărturiilor pe care alte instanțe le-au considerat insuficiente, fără a audia din nou partea vătămată și pe toți martorii, aceleași motive au stat și la baza constatării despre încălcarea dreptului la apărare. (*a se vedea în acest sens și Hotărârea CtEDO din 8 noiembrie 2016 (cererea nr. 41.468/10) în cauza Gutău împotriva României*)

Este indubitabil că, prerogativa de a aprecia relevanța unei *„oferte de probă”* i-a aparținut instanței de apel, care trebuia să argumenteze faptul neaudierii nemijlocite a martorilor nominalizați supra, confirmând prin aceasta echitatea procedurii de judecarea a cauzei în apel, totodată demonstrând că are suficiente probe în afară de acestea pentru a dispune condamnarea inculpatului în baza art. 190 alin. (1) Cod penal.

Instanța de recurs reiterează că nu este rolul său de a re-examina circumstanțele de fapt ale cauzei, care deja au fost apreciate de instanțele de fond. În schimb, instanța de recurs este menită să verifice dacă procedurile în întregime au fost conforme cu cerințele art. 6 din Convenție. Unul din standardele art. 6 declară că este în sarcina instanțelor de fond de a considera cele mai importante argumente ridicate de părți și de a aduce motive în sensul acceptării sau refuzului acestora. Chiar dacă sfera argumentelor asupra cărora instanțele urmează să aducă argumente proprii poate depinde de circumstanțele particulare ale cauzei, totuși o omisiune de a considera un argument serios sau examinarea într-o manieră vădit arbitrară este în sine incompatibilă cu noțiunea unui proces echitabil.

În prezenta speță, Colegiul penal lărgit consideră că argumentele inculpatului, menționate în pct. 5 din prezenta deciziei, nu pot fi considerate ca fiind nesemnificative sau incapabile să influențeze rezultatul procesului. Totuși, nu se observă din conținutul hotărârii judecătorești naționale că aceste argumente ale inculpatului ar fi analizate într-un mod potrivit.

În subsidiar, instanța de recurs relevă că, instanța de apel reîncadrând acțiunile inculpatului în baza art. 190 alin. (1) Cod penal, în redacția nouă a legii, în vigoare din 17.08.2018, cu indicii calificare: *escrocheria, adică dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin inducerea în eroare a unei persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase, în privința naturii, ori dacă încheierea acestuia este determinată de comportamentul viclean care a produs daune considerabile*, în descriptiv indică divergent că „...Colegiul penal analizând și apreciind probele, în strictă conformitate cu prevederile art. 101 Cod de procedură penală, (...), constată următoarele: Morari Eduard în luna august 2016, aflându-se în gospodăria soacrei sale Brînza Silvia, situată în or. Rezina str. Orhei nr. 12, urmărind scopul dobândirii ilicite a bunurilor altei persoane, **prin înșelăciune și abuz de încredere**, sub pretextul restituirii ulterioare, invocând necesitatea de a procura îmbrăcăminte pentru fiica sa Morari Nicolae, a dobândit de la soacra sa Brînza Silvia mijloace bănești în sumă de 3 000 lei, ulterior eschivându-se de la executarea angajamentului asumat.

Tot el, în luna octombrie 2016, aflându-se la domiciliul său situat pe adresa or. Rezina str. 27 August nr. 20 ap. 21, urmărind scopul dobândirii ilicite a bunurilor altei persoane **prin înșelăciune și abuz de încredere**, sub pretextul restituirii ulterioare, invocând necesitatea de a achita serviciile apărătorului și prejudiciului cauzat familiei Paraschiv, în urma infracțiunii prevăzute de art. 264 alin. (4) și art. 266 Cod penal, a dobândit de la soacra sa Brînza Silvia mijloace bănești în sumă de 6 000 lei, ulterior eschivându-se de la executarea angajamentului asumat.

Tot el, la sfârșitul lunii octombrie 2016, aflându-se în gospodăria soacrei sale Brînza Silvia, situată în or. Rezina str. Orhei nr. 12, urmărind scopul dobândirii ilicite a bunurilor altei persoane, **prin înșelăciune și abuz de încredere**, sub pretextul restituirii ulterioare, invocând necesitatea de a achita serviciile apărătorului a dobândit de la soacra sa Brînza Silvia mijloace bănești în sumă de 5 000 lei, ulterior eschivându-se de la executarea angajamentului asumat.

Astfel prin acțiunile sale, Morari Eduard a cauzat părții vătămate Brînza Silvia, o daună materială considerabilă în sumă totală de 14 000 lei.”

Astfel, Colegiul penal lărgit constată că, instanța de apel nu a coroborat recalificarea acțiunilor inculpatului pe art. 190 alin. (1) Cod penal, conform calificativelor: „*dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin inducerea în eroare a unei persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase, în*

privința naturii, ori dacă încheierea acestuia este determinată de comportamentul viclean care a produs daune considerabile" cu prescripțiile din art. 8, 10 Cod penal și jurisprudența națională (*Hotărârea Plenului CSJ nr. 22 din 12.12.2005 privind sentința judecătorească, pct. 23., 39., 41.*), sub aspectul că, în cazul în care infracțiunea de escrocherie nu a fost decriminalizată după modificările operate în art. 190 Cod penal prin Legea nr. 179 din 26.07.2018, în vigoare din 17.08.2018, iar redacția nouă a normei în cauză nu înlătură caracterul infracțional al faptei, nu ușurează pedeapsa și nu ameliorează în alt mod situația persoanei ce a comis infracțiunea, adică nu are efect retroactiv, acțiunile făptuitorului urmau a fi încadrate conform legii penale în vigoare la momentul săvârșirii faptei.

Ori, reîncadrând acțiunile inculpatului în baza art. 190 alin. (1), în redacția nouă, în vigoare din 17.08.2018, conform indicilor nominalizate supra, a încălcat prevederile art. 66 alin. (1), (2) pct. 1), 325 alin. (1) Cod de procedură penală, art. 10 Cod penal, deoarece aceste calificative, care majorează volumul învinuirii inițiale, nu existau la momentul săvârșirii faptei, iar asemenea împrejurări de fapt și de drept, care nu au fost puse la baza învinuirii inculpatului inițial, nici nu se regăsesc în faptele constatate de instanța de apel, în care, de altfel, divergent în raport cu noua calificare juridică a acestora, este stabilit că inculpatul, totuși, a săvârșit infracțiunile: *„prin înșelăciune și abuz de încredere*" (pct. 4.1. din decizie).

Pe lângă aceasta, nu a fost elucidată, în nici un fel, esența elementelor *„dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin inducerea în eroare a unei persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase, în privința naturii, ori dacă încheierea acestuia este determinată de comportamentul viclean care a produs daune considerabile*", inclusiv coroborată cu acțiunile infracționale concrete și împrejurările de fapt incriminate inculpatului inițial prin rechizitoriu și ulterior prin ordonanța de modificare a învinuirii din 25.03.2019.

În esență, privită per ansamblu procedura penală desfășurată de Curtea de Apel împotriva inculpatului este considerată inechitabilă, în primul rând rezultând din modalitatea de cercetare a probelor și în al doilea rând reieșind din concluziile trasate de instanță despre vinovăția inculpatului.

Nu se contestă faptul că era de competența instanței de apel să aprecieze probatoriul din dosar, cu toate acestea, este inadmisibil că inculpatul Morari Ed. a fost declarat vinovat de comiterea infracțiunii preponderent pe baza acelorași probe care au făcut ca prima instanță să se îndoiască de temeinicia acuzațiilor incriminate acestuia prin rechizitoriu. Ca atare, atunci când unei persoane i se reproșează săvârșirea unei fapte penale și i se aduce o acuzație gravă în acest sens, aceasta trebuie să fie bazată pe probe pertinente, veridice și concludente care dovedesc, dincolo de orice îndoială rezonabilă, că fapta există, constituie infracțiune și a fost

comisă de inculpat în circumstanțele descrise în rechizitoriu.

În rezumat la cele menționate supra, Colegiul penal lărgit constată că, instanța de apel urma să cerceteze amănunțit aspectele învinuirii înaintate lui Morari Ed., să verifice și să aprecieze conform prevederilor art. 101 Cod de procedură penală fiecare probă din punct de vedere al pertinentei, concludenței, utilității și veridicității ei, iar toate probele în ansamblu din punct de vedere al coroborării lor și în concluziile sale să prezinte raționamentele forte care au stat la baza răsturnării soluției de achitare.

În pofida celor consemnate, Curtea de Apel nu și-a îndeplinit obligația de a rejudeca cauza după regulile primei instanțe și de a pune la baza hotărârii adoptate acele probe, care trebuiau a fi cercetate în condițiile nemijlocirii și contradictorialității, dându-i astfel posibilitatea inculpatului Morari Ed. de a se apăra efectiv împotriva acuzațiilor aduse în baza art. 190 alin. (1) Cod penal.

În accepțiunea Colegiului, pentru justa soluționare a acestei cauze, este imperios de a se atrage o atenție sporită la cele consemnate de inculpat în cererea de recurs, în vederea respectării tuturor garanțiilor unui proces echitabil, în sensul art.6 § 1 din Convenție.

Din considerentele expuse, Colegiul penal statuează, că decizia instanței de apel în cauza dată, este afectată de insuficiență și contradicții în partea motivării soluției adoptate, ceea ce este incident cazului de casare invocat în speță și prevăzut de art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală și anume, hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția, iar erorile admise de către instanța de apel nu pot fi corectate în ordinea procedurii de recurs, deoarece instanța de recurs nu este abilitată cu atribuții de a judeca cauza și a se pronunța asupra legalității sentinței, substituind instanța care a judecat apelul cu încălcarea prevederilor procesuale-penale la pronunțarea hotărârii judecătorești.

În asemenea condiții, instanța de recurs conchide de a admite recursul ordinar declarat la caz, iar decizia instanței de apel urmează a fi casată total cu remiterea cauzei în instanța de apel la rejudecare, în alt complet de judecători.

La rejudecarea cauzei instanța de apel urmează să se conducă de prevederile art. 436 Cod de procedură penală, care prevăd procedura de rejudecare și limitele acesteia: să cerceteze amănunțit aspectele învinuirii înaintate, să verifice și să aprecieze profund probele administrate și examinate în instanță în strictă conformitate cu cerințele legii, să le dea o evaluare cuvenită cu argumentarea admisibilității sau inadmisibilității fiecărei probe examinate, să elucideze faptele importante pentru soluționarea justă și promptă a cauzei date; să-și argumenteze clar concluziile în decizia adoptată, respectiv în caz de adoptare a unei concluzii de vinovăție sau nevinovăție a inculpatului, să emită o soluție clară, ținând cont de

motivele casării deciziei atacate, de practica unitară în acest domeniu, precum și de practica relevantă a CtEDO, și să pronunțe o hotărâre legală și întemeiată, în conformitate cu prevederile art. 417 Cod de procedură penală.

8. În conformitate cu art. art. 434, 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit,

DECIDE:

Admite recursul ordinar declarat de către inculpatul **Morari Eduard Xxxxx**, casează total decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 18 iunie 2020, în cauza penală în privința acestuia, și dispune rejudecarea cauzei de către aceeași instanță de apel în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune căilor de atac.

Pronunțată integral la **22 martie 2021**.

Președinte:

Diaconu Iurie

Judecători:

Guzun Ion

Catan Liliana

Toma Nadejda

Boico Victor